

מִירָה בְּרַנְשֵׁיין

בימי השואה

ועוד כמה מילים על מירה:

מפי תלמידיה:

יוני 1941. יצחק רודאשבסקי, נער יהודי בעיר וילנה, תיאר ביומנו את ימי הכיבוש הראשונים:

עכשיו יום שלישי, 24 ביוני ... אני מתקרב לבית-הספר והוא עומד סגור וחתום. אני פוגש חבר ואנחנו הולכים כמו זרים ברחובות רחבים. הצבא הגרמני עובר. אנחנו עומדים שנינו בראשים מושפלים ... ברק שחור של טנקים, אופנועים, מכוניות. ... נכנסתי אל המורה מירה. היא ישבה מודאגת. הבנו זה את זה. היא אמרה לנו להסתיר היטב את העניבות. ניגשתי אל חברי בְּנִיה נִיר. מצאתי אותו מסיק את הכיריים בעיתונים, בספרים, במחברות. כשחזרתי הביתה הסקתי גם אני את הכיריים. החבאתי את העניבה. היום הראשון תחת שלטון הכובש הגרמני חלף. בלילה אני שוכב וחושב כמה אנחנו חסרי מגן, מנותקים זה מזה, תלויים בחסדם של ההיטלריסטים.

*

אני פוגש את גאביק. הלכנו אל המורה מירה. גם כאן פצע טרי: לקחו את הוריה של המורה מירה. דודי ובני דודי באו מאחד המחבואים. הם קיפצו מגג לגג, ירו עליהם. הם נמלטו לעליית הגג של נוצרים וניצלו. הם מלוכלכים כל-כולם בפחם. כך מתחילים למצוא זה את זה. כל הזמן מגיעות ידיעות על אסונות חדשים.

אתר יד ושם: "תלמידים ומחנכים בתקופת השואה", תשס"ט

*

מתוך עדות חיה לזר שפירא, תל-אביב, 28.5.1997
 בקיץ 1940, בחופש הגדול, אני עולה לכיתה י"ב – הכיתה האחרונה. הסובייטים נכנסו ולקחו את כל ליטא ... הייתי שקועה בביה"ס, אבל סגרו את בתי הספר העבריים. היה חבל. אבל עמד לרשותנו ביה"ס היידישאי ... זו הייתה ארץ הספרות והתרבות היידישאית. בביה"ס זה לא לימדו את כל התורה של הקומוניזם. המנהלת הייתה מירה ברנשטיין, פדגוגית בחסד. היה ממשל עצמי של התלמידים, יום לימודים לא נגמר ב-2, בערב תמיד היו עסוקים עם המורים, חוגים לספרות, סוצקבר בא להקריא פואמות שלו...

מִירָה בְּרַנְשֵׁיין

יום ראשון. התעוררתי בבום אדיר ... פתחתי הרדיו ואני שומעת את יורי לויתן, הקריין במוסקבה, מכריז שהפשיסטים התנפלו על גבולות בריה"מ ... הדחף הראשוני היה לרוץ לביה"ס. רצתי דרך הכנסייה בוילנה העתיקה, מסביב נופלות הפצצות. מגיעה לביה"ס, מצאתי את הכיתה עם הלָרְרִין [המורה] מירה ברנשטיין – שאמרה לנו: 'אתם תגייסו לצבא האדום ותגנו על המולדת הסובייטית, תחזרו כגיבורים, כמנצחים'. בלענו את נאומה ומסביב נופלות הפצצות. חילקה לנו תעודות גמר של הכיתות. התפזרנו, כל אחד אמר שהוא הולך מזרחה.

המשורר, אברהם סוצקובר, מניצולי גטו וילנה, פעל רבות להצלת אוצרות הספרות והאמנות היהודית שהיו במכון יו"א בעיר. דמותה של מירה המשיכה ללוות את סוצקובר גם אחרי המלחמה, והוא הקדיש לזכרה שיר נוסף, ובו השורה: "דמעה היא בולעת, והיא מספרת". השורה מבטאת את הסתירה הטרגית שבחיי הגטו, חיים בצל המוות. המחנכים התמודדו עם סתירה זו במסירות בלתי נתפסת, של אנשי חינוך ורוח המבינים כי מלאכת החינוך לא נועדה להיפסק גם בתנאים הקשים ביותר.

